

Προς τους γονείς

Το βιβλίο αυτό έχει σκοπό να βοηθήσει τους μαθητές να ελέγξουν τις γνώσεις τους και να εξασκηθούν στο μάθημα της Γλώσσας. Για τον λόγο αυτό ακολουθεί μάθημα-μάθημα το σχολικό βιβλίο, δίνοντας έμφαση στη γραμματική, το συντακτικό, την ορθογραφία και το λεξιλόγιο.

Το κάθε μάθημα περιλαμβάνει:

- ✓ τη γραμματική ή/και το συντακτικό του μαθήματος
- ✓ την ορθογραφία του μαθήματος
- ✓ το λεξιλόγιο του μαθήματος (συνώνυμα και αντίθετα των σημαντικότερων λέξεων του κειμένου)
- ✓ ερωτήσεις-ασκήσεις πολλαπλής επιλογής.

Στο τέλος κάθε ενότητας υπάρχει το *Μιλάμε και γράφουμε σωστά*, με ερωτήσεις-ασκήσεις που αφορούν λάθη που γίνονται συχνά στον γραπτό και τον προφορικό λόγο.

Οι απαντήσεις όλων των ερωτήσεων βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Αγαπητοί γονείς,

Η ελληνική γλώσσα είναι από τις πλουσιότερες του κόσμου. Ίσως γι' αυτό η «κατάκτησή» της δυσκολεύει τα παιδιά.

Επίσης, είναι γνωστό ότι η ύλη της νεοελληνικής γραμματικής και του συντακτικού διδάσκονται αναλυτικά στο δημοτικό, ενώ στο γυμνάσιο διδάσκονται ενδεικτικά κάποια γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα.

Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις «δυσκολίες» αλλά και τον παράγοντα «ηλικία», το βιβλίο αυτό στοχεύει να συμβάλει στη γνωριμία του παιδιού με τον πλούτο της ελληνικής γλώσσας και στην υπό μορφήν παιχνιδιού «κατάκτησή» της.

Μπορείτε, λοιπόν, να καθίσετε με το παιδί σας και «να κατακτήσετε» μαζί την ελληνική γλώσσα, εσείς ρωτώντας και αυτό απαντώντας στις ερωτήσεις-ασκήσεις πολλαπλής επιλογής, «ελέγχοντας» με αυτό τον τρόπο τις γνώσεις του.

Νίκη Σάκκου

Το συντακτικό του μαθήματος

Επιθετικοί και τοπικοί προσδιορισμοί

- **Επιθετικοί προσδιορισμοί** λέγονται οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί (έχουν την ίδια πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν) που φανερώνουν μια μόνιμη ιδιότητα. Ως επιθετικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται: τα επίθετα (π.χ. το **ακριβό** αυτοκίνητο κ.ά.), οι κλιτές μετοχές σε -μένος, -μένη, -μένο (π.χ. το **στολισμένο** δέντρο κ.ά.), οι αντωνυμίες (π.χ. **τέτοια** χαρά κ.ά.), τα αριθμητικά (π.χ. **διπλό** κόστος κ.ά.), ουσιαστικά που δείχνουν ηλικία, επάγγελμα, εθνικότητα (π.χ. **μωρό** παιδί, **γιατρός** άνθρωπος, **Ιταλοί** στρατιώτες κ.ά.), ονόματα γεωγραφικών ή χρονικών όρων ή φυσικών φαινομένων (π.χ. ο **Λάδωνας** ποταμός, **Σάββατο** μεσημέρι κ.ά.), εμπρόθετα ουσιαστικά (π.χ. κορίτσι **για σπίτι** κ.ά.), επίρρημα με άρθρο (π.χ. **στο απέναντι** μπαλκόνι κ.ά.).
- **Τοπικοί προσδιορισμοί** λέγονται οι προσδιορισμοί που δηλώνουν τόπο. Ως τοπικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται: τα τοπικά επιρρήματα (π.χ. **εδώ, μέσα, μπροστά** κ.ά.), οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί που φανερώνουν τόπο (π.χ. **στο σχολείο, για το νησί** κ.ά.), επιρρηματικές εκφράσεις που φανερώνουν τόπο (π.χ. **γύρω γύρω, πλάι στην κουζίνα** κ.ά.).

Ελέγχω τις γνώσεις μου

στο συντακτικό

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Στην πρόταση **Είχε τη μύτη του κομμένη** η λέξη **κομμένη** είναι επιθετικός προσδιορισμός.
α. Σωστό β. Λάθος
2. Στην πρόταση **Στις δυο άκρες υπάρχουν δύο γυάλινα τασάκια** οι επιθετικοί προσδιορισμοί είναι...
α. ένας β. δύο γ. τρεις δ. κανένας
3. Στην πρόταση **Την Πέμπτη θα πάμε εκδρομή στα Μετέωρα** η φράση **στα Μετέωρα** είναι τοπικός προσδιορισμός.
α. Σωστό β. Λάθος

- Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Η ορθογραφία του μαθήματος

Όμοια σύμφωνα

- Σε πολλές λέξεις γράφουμε δύο σύμφωνα τα ίδια, ενώ προφέρουμε έναν φθόγγο. Αυτό συμβαίνει μόνο στα σύμφωνα ββ, κκ, λλ, μμ, νν, ππ, ρρ, σσ, ττ. Τα σύμφωνα αυτά λέγονται **όμοια σύμφωνα** και χωρίζονται πάντοτε κατά τον συλλαβισμό.

π.χ. κόκκινος (κόκ-κι-νος), άμμος (άμ-μος), ιππότης (ιπ-πό-της), μέλισσα (μέ-λισ-σα), περιττός (πε-ριτ-τός) κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

- Ό,τι κι αν λέω, η Μυρτώ φέρνει συνεχώς...
α. αντίρ~~η~~ση β. αντίρ~~υ~~ση γ. αντίρ~~ρ~~ηση δ. αντίρ~~ρ~~υση
- Ο Χρήστος δεν τρώει ούτε τα φρέσκα ούτε τα ξερά...
α. κρεμ~~μ~~ύδια β. κρεμ~~μ~~ίδια γ. κρεμ~~μ~~ύδια δ. κρεμ~~μ~~ίδια
- Εάν δεν έφθανε εγκαίρως το ασθενοφόρο, ο τραυματίας θα πέθαινε από...
α. αιμ~~μ~~οραγία β. αιμ~~μ~~ορραγία γ. αιμ~~μ~~οραγία δ. αιμ~~μ~~ορραγία
- Η Νεφέλη ξοδεύει όλα τα χρήματά της στα...
α. καλ~~λ~~ηντικά β. καλ~~λ~~υντικά γ. καλ~~λ~~υντικά δ. καλ~~λ~~ηντικά
- Κάνοντας έλεγχο στο ταμείο της εταιρείας, ο λογιστής εντόπισε...
α. έλ~~λ~~ειμμα β. έλ~~λ~~υμμα γ. έλ~~λ~~ειμα δ. έλ~~λ~~ειμα
ε. έλ~~λ~~ημα στ. έλ~~λ~~ειμμα ζ. έλ~~λ~~ημα
- Πηγαίνοντας στο Μεσολόγγι περάσαμε από τη γέφυρα Ρίου- ...
α. Αντιρ~~ρ~~ίου β. Αντιρ~~ρ~~ίου

7. Το φαγητό που προορίζεται για τους στρατιώτες λέγεται...
- α. συσίτιο β. σσίτιο γ. σισσίτιο
 δ. σισιτίο ε. συσσσίτιο στ. σσσσίτιο
8. Σε λίγες ημέρες ο Νίκος έχει...
- α. γενέθλια β. γενέθλεια γ. γενέθλια δ. γενέθλεια
9. Φεύγοντας πέτα τις σακούλες στον κάδο...
- α. αποριμμάτων β. απορριμμάτων γ. απορυμμάτων
 δ. απορημμάτων ε. απορρυμμάτων στ. απορρυμμάτων
 ζ. απορριμμάτων η. απορρημμάτων
10. Όσα και να έχει, αυτός θα θέλει πάντα...
- α. περισοτέρα β. περισσότερα
 γ. περυσσότερα δ. περυσοτέρα
11. Έφυγε για διακοπές έχοντας τακτοποιήσει όλες τις...
- α. εκρεμότητες β. εκρεμότητες
 γ. εκκρεμότητες δ. εκκρεμότητες
12. Δεν μπορεί να υπάρχει συνεργασία χωρίς να υπάρχει μεταξύ μας...
- α. συνενόηση β. συνενόηση
 γ. συνενόηση δ. συνενόηση
13. Ο εγωισμός είναι το μεγαλύτερό του...
- α. ελάτωμα β. ελάτωμα γ. ελάτωμα δ. ελάτωμα
 ε. ελάτωμα στ. ελάτωμα ζ. ελάτωμα
14. Τα χτυπήματα που δέχονταν οι στρατιώτες ήταν...
- α. αλεπάληλα β. αλεπάληλα
 γ. αλεπάληλα δ. αλεπάληλα
15. Στο θέμα των καλοκαιρινών διακοπών οι απόψεις μας...
- α. ποικίλουν β. ποικίλουν

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
βαρύς	αυτός που έχει μεγάλο βάρος, δυσβάσταχτος, κουραστικός, σοβαρός, επικίνδυνος, έντονος, δύσπεπτος	ασήκωτος, αβάσταχτος, καταπιεστικός, κρίσιμος, δυσκολοχώνευτος	ελαφρύς, ανάλαφρος, ασήμαντος, εύπεπτος, ευκολοχώνευτος
παλιός	αυτός που υπάρχει από πολύ καιρό, φθαρμένος	αρχαίος, πολυκαιρισμένος, μεταχειρισμένος	καινούριος, νέος, πρόσφατος
σκούρος	(για χρώμα) βαθύς, σκοτεινός	σκοτεινόχρωμος, βαθύχρωμος, κλειστός, μαυριδερός	ανοιχτόχρωμος, ανοιχτός

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **δακρύζω**;
 α. κλαίω β. μοιρολογώ γ. θρηνώ δ. βουρκώνω
2. Αντίθετη της λέξης **μοιάζω** είναι η λέξη...
 α. διαφοροποιώ β. διαφέρω γ. αλλάζω δ. μεταβάλλω
3. Συνώνυμη της λέξης **ανάκατα** είναι η λέξη...
 α. ανάποδα β. αντίθετα γ. ακατάστατα δ. ανεξάντλητα
4. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **λίγος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. πολύς β. αρκετός γ. άφθονος δ. κάμποσος ε. ανύπαρκτος
5. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ανοιχτός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. ακάλυπτος β. ελεύθερος γ. ανοιγμένος δ. απλόχωρος
 ε. ασφράγιστος στ. εξωστρεφής ζ. συντηρητικός η. δεκτικός

6. Οι λέξεις **θυμάμαι** και **ξεχνώ** είναι αντίθετες.
α. Σωστό β. Λάθος
7. Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **παμπάλαιος**. Ποια είναι αυτή;
α. μεταχειρισμένος β. αναχρονιστικός γ. κλασικός
δ. διαχρονικός ε. καινούριος στ. παλαιότατος
8. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **κρυφά**;
α. μεμονωμένα β. μοναδικά γ. απόκρυφα δ. φανερά
9. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **αληθινός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. αληθής β. πραγματικός γ. αυθεντικός δ. γνήσιος
ε. ακριβής στ. ειλικρινής ζ. σωστός η. σοβαρός
10. Αντίθετη της λέξης **κοινός** είναι η λέξη...
α. καινούριος β. καθημερινός γ. ασυνήθιστος δ. αδιάκριτος
11. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **κοντά**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. δίπλα β. πλησίον γ. σιμά δ. πλάι
ε. εγγύς στ. μαζί ζ. αντικριστά
12. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **χαίρομαι**;
α. μελαγχολώ β. θλίβομαι γ. πικραίνομαι δ. οδύρομαι
13. Οι λέξεις **πολυτέλεια** και **χλιδή** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
14. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **κεντρικός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. απόκεντρος β. απόμερος γ. ερημικός
δ. ακριανός ε. περιφερειακός στ. αναγκαίος ζ. δευτερεύων

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Το συντακτικό του μαθήματος

Η έννοια του χρόνου

- Για να δηλώσουμε την έννοια του **χρόνου** (πότε κάνουμε ή πότε γίνεται κάτι), μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε:
 - ✓ τους χρόνους των ρημάτων (π.χ. *ενεστώτας, αόριστος, συνοπτικός μέλλοντας* κ.ά.).
 - ✓ τα χρονικά επιρρήματα (π.χ. *σήμερα, γρήγορα, πέρυσι* κ.ά.).
 - ✓ τις χρονικές προτάσεις (π.χ. *μόλις φτάσεις..., όταν αποφασίσω..., προτού έρθουν...* κ.ά.).
 - ✓ ουσιαστικά με λειτουργία επιρρήματος (π.χ. *το απόγευμα, την Τετάρτη, τον Ιούνιο* κ.ά.).
 - ✓ φράσεις με προθέσεις (π.χ. *από το πρωί, ως τα ξημερώματα* κ.ά.).

Ελέγχω τις γνώσεις μου

στο συντακτικό

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Στην πρόταση *Περάσαμε υπέροχα στη γιορτή του Αλέξη* το επίρρημα *υπέροχα* είναι χρονικό.
α. Σωστό β. Λάθος
2. Στην περίοδο *Μόλις φτάσεις, να με πάρεις αμέσως* η λέξη/οι λέξεις ή η φράση/οι φράσεις που εκφράζει/εκφράζουν χρόνο είναι...
α. αμέσως β. Μόλις φτάσεις γ. Μόλις φτάσεις – αμέσως δ. καμία
3. Στην πρόταση *Στο εξής θα μιλάμε μόνο τηλεφωνικώς* η λέξη/οι λέξεις ή η φράση/οι φράσεις που εκφράζει/εκφράζουν χρόνο είναι...
α. Στο εξής β. τηλεφωνικώς γ. μόνο – τηλεφωνικώς δ. μόνο
4. Στην περίοδο *Του τηλεφώνησα χθες, αλλά ακόμη δε με έχει πάρει* η λέξη/οι λέξεις που αναφέρεται/αναφέρονται στο παρελθόν είναι...
α. τηλεφώνησα β. έχει πάρει γ. χθες δ. τηλεφώνησα – ακόμη
ε. χθες – ακόμη στ. τηλεφώνησα – χθες ζ. τηλεφώνησα – χθες – ακόμη

9. Στην πρόταση **Θα τα πούμε σε λίγο** η φράση σε λίγο εκφράζει χρόνο.
α. Σωστό β. Λάθος

Η ορθογραφία του μαθήματος

Η ορθογραφία στις καταλήξεις των επιρρημάτων

- Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των επιρρημάτων είναι οι εξής:

✓ -α· π.χ. τελικά, αργότερα, μπροστά κ.ά.	✓ -ις· π.χ. μόλις, νωρίς, αποβραδής κ.ά.
✓ -ας· π.χ. εξαιτίας, απεναντίας κ.ά.	✓ -ο· π.χ. μόνο, λίγο, αύριο κ.ά.
✓ -ε· π.χ. κάποτε, άλλοτε, απόψε κ.ά.	✓ -ον· π.χ. μάλλον, πιθανόν, σχεδόν κ.ά.
✓ -ει· π.χ. εντάξει, εντέλει, εκεί κ.ά.	✓ -ος· π.χ. φέτος, εντός, εμπρός κ.ά.
✓ -η· π.χ. ήδη, ακόμη, ειδικά κ.ά.	✓ -ου· π.χ. αλλού, παντού, κάπου κ.ά.
✓ -ης· π.χ. επίσης, εξής, κατάγής κ.ά.	✓ -υ· π.χ. πολύ, μεταξύ, αντίκρυ κ.ά.
✓ -ι· π.χ. μαζί, πάλι, έτσι κ.ά.	✓ -ω· π.χ. εδώ, κάτω, έξω κ.ά.
✓ -ια· π.χ. πια, χώρα, ενάντια κ.ά.	✓ -ως· π.χ. κάπως, πάντως, δεόντως κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Θα πάμε στον Βόλο και θα γυρίσουμε...

- α. αυθιμερόν β. αυθυμερόν γ. αυθημερόν δ. αυθειμερόν

2. Διψούσε τόσο πολύ, που ήπие όλο το νερό...

- α. μεμιάς β. μεμειάς γ. μεμυάς

3. Ο Βαγγέλης εκλέχτηκε πρόεδρος του δεκαπενταμελούς συμβουλίου...

- α. παμφιφή β. παμφηφί γ. παμφειφή
δ. παμφυφή ε. παμφηφεί στ. παμφιφεί

4. Δεν πήγε μακριά· είναι κάπου εδώ...

- α. τρυύρω β. τριγύρω γ. τρειγύρω δ. τριγύρο

5. Δε νομίζω πως το έκανε κατά λάθος, αλλά...

- α. επίτυδες β. επίτιδες γ. επήτνδες δ. επίτνδες

6. Ο διευθυντής ζήτησε να δει τον προϊστάμενο...
- α. επηγόντως β. επιγόντως γ. επιυγόντως
 δ. επειγόντος ε. επιγώντως στ. επειγόντως ζ. επειγώντως
7. Αυτή τη φορά πρέπει να περάσω τις εξετάσεις...
- α. οπωσδείποτε β. οποσδήποτε
 γ. οπωσδήποτε δ. οπωσδίποτε
8. Το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας απέρριψε την πρόταση του Αντώνη...
- α. ασυζητητί β. ασηζητητί γ. ασυζητητί δ. ασηζητητί
 ε. ασυζητητεί στ. ασηζητητεί ζ. ασυζητητί η. ασυζητητί
9. Μετά τις τελευταίες εξελίξεις οι παραιτήσεις των υπευθύνων έπεσαν...
- α. σοριδόν β. σωριδόν γ. σορηδόν
 δ. σωρηδόν ε. σωρηδόν στ. σωρηδόν ζ. σορηδόν
10. Στα τέλη του επόμενου μήνα περίμενε, αλλά γέννησε...
- α. πρόωρα β. πρόορα γ. πρόωρα
11. Δε νομίζω πως του ξέφυγε· μάλλον το είπε...
- α. εσκεμένα β. εσκαιμένα γ. εσκαιμμένα δ. εσκεμμένα
12. Δεν τακτοποιώ ποτέ τα ρούχα στη βαλίτσα. Τα ρίχνω μέσα...
- α. χίμα β. χύμα γ. χείμα δ. χήμα
13. Το θέμα αυτό έχει λήξει για μένα· δε θα το συζητήσω...
- α. περετέρω β. περεταίρω γ. παιρετέρω
 δ. περαιτέρο ε. περαιταίρω στ. περαιτέρω
14. Ό,τι είναι να γίνει ας γίνει μια ώρα...
- α. αρχίτερα β. αρχήτερα γ. αρχύτερα δ. αρχείτερα
15. Ο Στάθης ζήτησε από την Άννα να μιλήσουν...
- α. ιδιετέρωs β. ιδιεταίρωs γ. ιδυαιτέρωs
 δ. ιδιαιταίρωs ε. ιδιαιτέρωs

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
άνυδρος	τόπος που δεν έχει νερό στο έδαφός του	ξηρός, ξερός, στεγνός	ένυδρος, υγρός, βρεγμένος, βροχερός, νοτισμένος
διαφωνώ	έχω διαφορετική ή αντίθετη γνώμη από κάποιον άλλο	αντιτίθεμαι, διχογνωμώ, αντιλέγω	συμφωνώ, ομοφωνώ, συμμερίζομαι
επιστροφή	η απόδοση πράγματος, η επάνοδος σε κάποιον τόπο, η διάρκεια του γυρισμού	γύρισμα, επανάκαμψη, γυρισμός	αναχώρηση

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

- Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **φτηνός**;
 α. σπάνιος β. ακριβός γ. ακριβής δ. εξακριβωμένος
- Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **αντίρρηση**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. αντίθεση β. διαφωνία γ. αντιλογία
 δ. αμφισβήτηση ε. ένσταση στ. αντιπαλότητα ζ. διχογνωμία
- Αντίθετη της λέξης **εξημερωμένος** είναι η λέξη...
 α. ανήμπορος β. άυπνος γ. ανημέρωτος δ. ανήμερος
- Οι λέξεις **καθυστέρηση** και **αργοπορία** είναι συνώνυμες.
 α. Σωστό β. Λάθος
- Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **ευκαταφρόνητος**. Ποια είναι αυτή;
 α. αδιάφορος β. καλοδεχούμενος γ. αξιοπρόσεκτος
 δ. αναξιοπρεπής ε. απρόσεκτος στ. φρόνιμος

6. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **αμετάπειστος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. ανυποχώρητος β. αδιάλλακτος γ. ανένδοτος
 δ. άκαμπτος ε. ασυγχώρητος στ. ασυμβίβαστος
7. Αντίθετη της λέξης **αγανακτισμένος** είναι η λέξη...
 α. συγκεντρωμένος β. συγκρατημένος
 γ. αφοσιωμένος δ. ταλαιπωρημένος
8. Συνώνυμη της λέξης **πρόωρα** είναι η λέξη...
 α. έγκαιρα β. καταλλήλως γ. καθυστερημένα δ. πρώιμα
9. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **θαυμάσιος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. υπέροχος β. έξοχος γ. εξαίσιος δ. μοναδικός
 ε. έκτακτος στ. καταπληκτικός ζ. ιδιόμορφος
10. Οι λέξεις **υποχωρώ** και **επιμένω** είναι αντίθετες.
 α. Σωστό β. Λάθος
11. Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **εξωφρενικός**. Ποια είναι αυτή;
 α. παράξενος β. ανεξήγητος γ. τρελαμένος δ. ασυλλόγιστος
 ε. ανέκφραστος στ. παράλογος ζ. συντηρητικός
12. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **έγκαιρα**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. καθυστερημένα β. όψιμα γ. ανεπίκαιρα
 δ. παράκαιρα ε. άκαιρα
13. Οι λέξεις **ακατάλληλος** και **απρόσιτος** είναι συνώνυμες.
 α. Σωστό β. Λάθος
14. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ζημία**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
 α. κακό β. βλάβη γ. φθορά δ. απώλεια
 ε. χάσιμο στ. χασούρα ζ. καταστροφή η. αστοχία

Η γραμματική του μαθήματος

Οι χρόνοι των ρημάτων

- Οι χρόνοι των ρημάτων, ανάλογα με το πότε γίνεται αυτό που δηλώνουν, χωρίζονται σε:
 - ✓ **παροντικούς** (όταν κάτι γίνεται τώρα, τη στιγμή που μιλάμε).
π.χ. **ενεστώτας**: ταξιδεύουμε, **παρακείμενος**: έχω ταξιδέψει κ.ά.
 - ✓ **παρελθοντικούς** (όταν κάτι έγινε ή γινόταν στο παρελθόν).
π.χ. **παρατατικός**: ταξίδευαν, **αόριστος**: ταξίδεψε, **υπερσυντέλικος**: είχε ταξιδέψει κ.ά.
 - ✓ **μελλοντικούς** (όταν κάτι θα γίνει ή θα γίνεται στο μέλλον).
π.χ. **συνοπτικός μέλλοντας**: θα ταξιδέψουμε, **εξακολουθητικός μέλλοντας**: θα ταξιδεύω, **συντελεσμένος μέλλοντας**: θα έχετε ταξιδέψει κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στη γραμματική

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

- Στην πρόταση **Δεν έχω αποφασίσει ακόμη** το ρήμα αναφέρεται...
α. στο μέλλον β. στο παρελθόν γ. στο παρόν
- Το ρήμα της πρότασης **Επέστρεψαν στην πατρίδα ύστερα από τριάντα χρόνια** είναι σε χρόνο παρελθοντικό.
α. Σωστό β. Λάθος
- Του ζήτησα να με βοηθήσει, αλλά εκείνος...
α. αρνείται β. αρνιόταν γ. είχε αρνηθεί
δ. αρνήθηκε ε. έχει αρνηθεί
- Έτσι όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα, κανείς δεν ξέρει...
α. τι θα γίνεται β. τι θα γίνει
γ. τι θα έχει γίνει δ. τι θα είχε γίνει
- Στην πρόταση **Το καλοκαίρι τα βράδια αράζαμε κάτω από τη λεύκα** το ρήμα είναι σε χρόνο...

α. συνοπτικό μέλλοντα	β. ενεστώτα	γ. παρακείμενο
δ. αόριστο	ε. παρατατικό	στ. υπερσυντέλικο

6. Το ρήμα της πρότασης *Έχουν αρχίσει τα προβλήματα στη σχέση τους* είναι σε χρόνο...

α. παρελθοντικό	β. μελλοντικό	γ. παροντικό

7. Στην περίοδο *Πιστεύω πως ήμουν ανεκτικός μαζί της* τα ρήματα των προτάσεων αναφέρονται αντίστοιχα...

α. στο παρελθόν – στο παρόν	β. στο μέλλον – στο παρόν
γ. και τα δύο στο παρόν	δ. και τα δύο στο παρελθόν
ε. στο παρόν – στο μέλλον	στ. στο παρόν – στο παρελθόν

8. Το ρήμα της πρότασης *Ως το βράδυ είχαν μαζέψει τα λεφτά* είναι σε χρόνο...

α. παρατατικό	β. αόριστο	γ. παρακείμενο	δ. υπερσυντέλικο

9. Χθες είχαμε διακοπή ρεύματος, αλλά λίγο πριν από τα μεσάνυχτα η ηλεκτροδότηση...

α. είχε αποκατασταθεί	β. έχει αποκατασταθεί
γ. θα έχει αποκατασταθεί	

10. Στην περίοδο *Δεν κατάλαβα τι θα πράξει* τα ρήματα των προτάσεων είναι κατά σειρά σε χρόνο...

α. παρατατικό και συνοπτικό μέλλοντα
β. παρατατικό και εξακολουθητικό μέλλοντα
γ. αόριστο και συντελεσμένο μέλλοντα
δ. αόριστο και εξακολουθητικό μέλλοντα
ε. αόριστο και συνοπτικό μέλλοντα
στ. ενεστώτα και συνοπτικό μέλλοντα

11. Το ρήμα της πρότασης *Στη ζωή του έχει αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες* είναι σε χρόνο παρελθοντικό.

α. Σωστό	β. Λάθος

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Η ορθογραφία του μαθήματος

Η ορθογραφία στις καταλήξεις των επιθέτων

- Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των επιθέτων είναι οι εξής:

✓ -αίος· π.χ. αρχαίος, γενναίος κ.ά.	✓ -ινος· π.χ. γυάλινος, πέτρινος κ.ά.
✓ -ειος· π.χ. βόρειος, αστείος κ.ά.	✓ -ιος· π.χ. νότιος, άγιος, τίμιος κ.ά.
✓ -ηλός· π.χ. σιωπηλός, χαμηλός κ.ά.	✓ -ίσιμος· π.χ. νησισίμος, υπολογίσιμος κ.ά.
✓ -ηρός· π.χ. ζωηρός, τολμηρός κ.ά.	✓ -ίσιος· π.χ. βουνίσιος, κατσικίσιος κ.ά.
✓ -ήσιμος· π.χ. συζητήσιμος κ.ά.	✓ -λέος· π.χ. ρωμαλέος, πειναλέος κ.ά.
✓ -ητός· π.χ. αγαπητός, τηγανητός κ.ά.	✓ -τέος· π.χ. προσθετός, φορολογητέος κ.ά.
✓ -ικός· π.χ. σπιτικός, πατρικός κ.ά.	✓ -τός· π.χ. ορατός, θνητός, λυτός κ.ά.
✓ -ιμος· π.χ. νόμιμος, φρόνιμος κ.ά.	✓ -ωπός· π.χ. κοκκινωπός, αγριωπός κ.ά.
✓ -ινός· π.χ. βορινός, κοντινός κ.ά.	✓ -ωτός· π.χ. μεταξωτός, φουντωτός κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

- Οι υπάλληλοι της εταιρείας είναι μεταξύ τους...
 α. αλληλέγγηοι β. αλληλέγγυοι γ. αλλιλέγγυοι δ. αλληλέγγυοι
- Στην εποχή μας δεν επιβιώνουν οι ικανοί και άξιοι αλλά οι...
 α. επιτήδιοι β. επιτήδοιοι γ. επειτήδαιοι δ. επυτήδαιοι
 ε. επιτύδαιοι στ. επιτήδαιοι ζ. επιτίδιοι η. επιτίδαιοι
- Ο Βασίλης είναι καλό παιδί αλλά λιγάκι...
 α. επιπόλεο β. επηπόλαιο γ. επιπόλαιο δ. επειπόλαιο
- Φοβήθηκα έτσι όπως με κοιτούσε με βλέμμα...
 α. βλοσυρό β. βλοσηρό γ. βλοσειρό δ. βλοσιρό
- Το σενάριο της ταινίας που παρακολουθήσαμε ήταν πολύ...
 α. πρωτότιπο β. πρωτώτυπο γ. πρωτότηπο
 δ. προτότυπο ε. πρωτότυπο στ. πρωτώτιπο

6. Την άνοιξη το άρωμα του γιασεμιού είναι άκρως...
α. μεθ**η**στικό β. μεθ**υ**στικό γ. μεθ**ι**σ**τ**εικό δ. μεθ**υ**σ**τ**ηκό
7. Λόγω της έντασης του σεισμού το παλιό σπίτι της γιαγιάς δεν είναι πλέον...
α. κατ**ο**ικίσιμο β. κατ**ει**κήσιμο γ. κατ**ικ**ήσιμο δ. κατ**ο**ικύσιμο
ε. κατ**η**κοίσιμο στ. κατ**ο**ικήσημο ζ. κατ**ο**ικήσιμο η. κατ**ο**ικήσυμο
8. Η Αναστασία πιστεύει πως η συνάντησή της με τον Φώτη ήταν...
α. μ**ει**ρέα β. μ**ο**ιρέα γ. μ**ι**ραία δ. μ**ο**ιραία ε. μ**η**ρέα
9. Η απάντησή του, εκτός από προκλητική, ήταν και...
α. ειρων**η**κή β. ειρων**υ**κή γ. ειρων**ικ**ή δ. ειρων**ο**ική
10. Να γυμνάζεσαι καθημερινά για να έχεις κορμί...
α. σφριγ**υ**λό β. σφρ**υ**γ**η**λό γ. σφρ**ει**γίλο δ. σφρ**υ**γυλό
ε. σφρ**η**γ**η**λό στ. σφρ**ι**γ**η**λό ζ. σφρ**η**γίλο η. σφρ**η**γυλό
11. Το θέμα της έκθεσης στις εξετάσεις ήταν...
α. επ**εί**καιρο β. επί**κ**αιρο γ. επί**κ**ερο δ. επ**εί**κ**ε**ρο ε. επή**κ**αιρο
12. Η Μιράντα κρύωσε γιατί συνεχώς περπατάει...
α. ξ**ι**πόλ**η**τη β. ξ**η**πόλ**υ**τη γ. ξ**ι**πόλ**υ**τη δ. ξ**ει**πόλ**η**τη
ε. ξ**υ**πόλ**υ**τη στ. ξ**ι**πόλ**ι**τη ζ. ξ**η**πόλ**η**τη η. ξ**υ**πόλ**ι**τη
13. Τα υγρά απορρυπαντικά και καθαριστικά είναι συνήθως...
α. παχ**ύρρ**ευστα β. παχ**ύρ**ευστα γ. παχ**ήρρ**ευστα δ. παχ**ίρρ**ευστα
14. Για την Ιωάννα η συμβουλή της γιαγιάς της είναι πάντοτε...
α. πολ**ή**τιμη β. πολί**τ**ιμη γ. πολ**ή**τ**η**μη
δ. πολ**ύ**τιμη ε. πολ**ή**τ**υ**μη στ. πολ**ύ**τ**υ**μη
15. Ο χώρος γύρω από την πολυκατοικία είναι...
α. κοινόχρ**ει**στος β. κοινόχρ**η**στος
γ. κοινόχρ**ι**στος δ. κοινόχρ**υ**στος

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
αξέχαστος	αυτός που δεν μπορεί να ξεχαστεί, που τον θυμάται κανείς με νοσταλγία και συγκίνηση	αλησμόνητος, αείμνηστος	ξεχασμένος, λησμονημένος, ξεγραμμένος
επιτυχία	το καλό τέλος μιας προσπάθειας, η ομαλή έκβαση υπόθεσης, η θετική κατάληξη	επίτευξη, κατόρθωμα, πραγματοποίηση, προκοπή, τύχη, ευόδωση	αποτυχία, αστοχία, ατυχία
ξενοιάζω	απαλλάσσομαι από φροντίδες, γλιτώνω από έννοιες, παύω ν' ανησυχώ για κάτι	ηρεμώ, ησυχάζω, ανακουφίζομαι	νοιιάζομαι, φροντίζω, μεριμνώ, ανησυχώ

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **μεγέθυνση**;

α. μείωση
β. συμπίεση
γ. σμίκρυνση

δ. αφαίρεση
ε. ξεφούσκωμα
2. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ζευγάρι**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

α. ζεύγος
β. ταίρι
γ. δυάδα

δ. ντουέτο
ε. αντρόγυνο
στ. ομάδα
3. Αντίθετη της λέξης **συμμετέχω** είναι η λέξη...

α. αποστασιοποιούμαι
β. απομακρύνομαι

γ. αδιαφορώ
δ. απέχω
4. Οι λέξεις **χρειάζομαι** και **χρησιμεύω** είναι συνώνυμες.

α. Σωστό
β. Λάθος
5. Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **δραστηριότητα**. Ποια είναι αυτή;

- α. ενέργεια β. ενεργοποίηση γ. δουλειά
δ. φροντίδα ε. ασχολία στ. εκδούλευση

6. Οι λέξεις **απαραίτητος** και **προαιρετικός** είναι αντίθετες.
α. Σωστό β. Λάθος
7. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **προϋπόθεση**;
α. συμφωνία β. ανακωχή γ. όρος δ. υποσημείωση
8. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **καθαρός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;
α. βρόμικος β. ακάθαρτος γ. λερωμένος δ. βρομιάρης
ε. νοθευμένος στ. ανάμεικτος ζ. ασύμφορος η. θαμπός
9. Συνώνυμη της λέξης **προκαταβάλλω** είναι η λέξη...
α. αποπληρώνω β. προπληρώνω γ. ξεπληρώνω δ. αποταμιεύω
10. Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **ξένοιαστος**. Ποια είναι αυτή;
α. εκνευρισμένος β. κουρασμένος γ. αδιάφορος
δ. ταλαιπωρημένος ε. γελαστός στ. αγχωμένος ζ. ψυχραιμος
11. Οι λέξεις **προσανατολίζομαι** και **κατατοπίζομαι** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
12. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **αδιάβροχος**;
α. αδιάσπαστος β. αδιάβλητος γ. στεγνός δ. στεγανός
13. Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **χορταίνω**. Ποια είναι αυτή;
α. δειπνώ β. μαγειρεύω γ. τραπεζώνω
δ. τρέφομαι ε. πεινώ στ. συντηρούμαι
14. Συνώνυμη της λέξης **διασκεδάζω** είναι η λέξη...
α. ικανοποιούμαι β. ψυχαγωγούμαι
γ. πανηγυρίζω δ. ενθουσιάζομαι

Μιλάμε και γράφουμε σωστά

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Παρακολουθήσαμε μια καταπληκτική συναυλία στο θέατρο του...
α. Λυκαβητού β. Λυκαβηττού
2. Η ερώτηση «Πού ταξιδεύει ο νους σου;» σημαίνει...
α. Με ποιο μέσο ταξιδεύεις; β. Με τι ασχολείσαι;
γ. Πόσο έξυπνος είσαι; δ. Τι σκέφτεσαι;
3. Δεν του αρέσει να φοράει παλτό με...
α. κουκούλα β. κουκκούλα
4. Ο παλιός καναπές της γιαγιάς έχει χρώμα...
α. βυσινί β. βυσσινή γ. βυσσινί δ. βυσσυνί
5. Ένα από τα πράγματα που θα χρειαστείτε στην εκδρομή είναι ένα μεγάλο...
α. σακκίδιο β. σακίδιο
6. Στην αυριανή πεζοπορία καλό είναι να φορέσεις αθλητικά...
α. παπούτσια β. παππούτσια
7. Για να περιφράξει τον κήπο, χρησιμοποίησε...
α. πασάλλους β. πασάλους γ. πασσάλλους δ. πασσάλους
8. Όσα άκουσα να λέγονται στη συνάντησή μου φαίνονταν τελείως...
α. φρενήρη β. ξέφρενα γ. εξωφρενικά
9. Ο υπουργός είναι δυσαρεστημένος με τους δημοσιογράφους λόγω της έντονης κριτικής που του...
α. ασκούν β. εξασκούν
10. Θα δεις καλύτερα τα φυτά στο φυτολόγιο, αν χρησιμοποιήσεις έναν φακό...
α. μεγενθυτικό β. μεγεθυτικό γ. μεγενθυτικό
11. Στα ανοιχτά του ωκεανού τούς σταμάτησε ένα καράβι...
α. πειραματικό β. πειραχτικό γ. πειρατικό

- 12.** Όταν ο Φάνης λέει πως θα πάει στη Θεσσαλονίκη οδικώς, εννοεί ότι θα πάει με...
- α. το αεροπλάνο β. το τρένο γ. τα πόδια
δ. το πλοίο ε. το αυτοκίνητο
- 13.** Το περπάτημα που θα κάνουμε αύριο περνώντας μέσα από το δάσος θα είναι μια πρωτότυπη...
- α. πεζοπορεία β. πεζοπορία
- 14.** Όταν επισκέπτεστε ένα μουσείο, καλό είναι να έχετε μαζί σας έναν τουριστικό...
- α. οδηγό β. οδηγητή γ. καθοδηγητή
- 15.** Αντί να περιμένει να ξημερώσει, ήρθε να μου πει τα νέα...
- α. μες τη νύχτα β. μέσ' στη νύχτα
γ. μέσ' τη νύχτα δ. μες στη νύχτα
- 16.** Δε θα μείνουμε σε ξενοδοχείο. Θα στήσουμε...
- α. σκηνί β. σκηνή
- 17.** Αγόρασαν καινούριο σπίτι και θα μετακομίσουν στην...
- α. Κηφισιά β. Κηφισιά γ. Κηφισιά δ. Κιφισιά
- 18.** Το Σαββατοκύριακο θα πάω με τους γονείς μου εκδρομή στον...
- α. Παρνασσό β. Παρνασό
- 19.** Πέρασαμε πολύ ωραία στα Καλάβρυτα· ήταν ένα υπέροχο...
- α. δυήμερο β. διήμερο
- 20.** Η ορειβασία λέγεται αλλιώς και αλпинισμός.
- α. Σωστό β. Λάθος

Το συντακτικό του μαθήματος

Επιθετικοί και τοπικοί προσδιορισμοί

- **Επιθετικοί προσδιορισμοί** λέγονται οι ομοιόπρωτοι προσδιορισμοί (έχουν την ίδια πτώση με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν) που φανερώνουν μια μόνιμη ιδιότητα. Ως επιθετικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται: τα επίθετα (π.χ. το **ακριβό** αυτοκίνητο κ.ά.), οι κλιτές μετοχές σε -μένος, -μένη, -μένο (π.χ. το **στολισμένο** δέντρο κ.ά.), οι αντωνυμίες (π.χ. **τέτοια** χαρά κ.ά.), τα αριθμητικά (π.χ. **διπλό** κόστος κ.ά.), ουσιαστικά που δείχνουν ηλικία, επάγγελμα, εθνικότητα (π.χ. **μωρό** παιδί, **γιατρός** άνθρωπος, **Ιταλοί** στρατιώτες κ.ά.), ονόματα γεωγραφικών ή χρονικών όρων ή φυσικών φαινομένων (π.χ. ο **Λάδωνας** ποταμός, **Σάββατο** μεσημέρι κ.ά.), εμπρόθετα ουσιαστικά (π.χ. κορίτσι **για** σπίτι κ.ά.), επίρρημα με άρθρο (π.χ. **στο** **απέναντι** μπαλκόνι κ.ά.).
- **Τοπικοί προσδιορισμοί** λέγονται οι προσδιορισμοί που δηλώνουν τόπο. Ως τοπικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται: τα τοπικά επιρρήματα (π.χ. **εδώ**, **μέσα**, **μπροστά** κ.ά.), οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί που φανερώνουν τόπο (π.χ. **στο** **σχολείο**, **για** **το** **νησί** κ.ά.), επιρρηματικές εκφράσεις που φανερώνουν τόπο (π.χ. **γύρω** **γύρω**, **πλάι** **στην** **κουζίνα** κ.ά.).

Ελέγχω τις γνώσεις μου

στο συντακτικό

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Στην πρόταση **Είναι μεγάλο το υψόμετρο στα ορεινά χωριά** είναι επιθετικός/επιθετικοί προσδιορισμός/προσδιορισμοί η λέξη/οι λέξεις...
 α. μεγάλο β. ορεινά γ. μεγάλο – ορεινά
2. Σε ποια από τις παρακάτω προτάσεις η λέξη **απλά** είναι επιθετικός προσδιορισμός;
 α. Απλά μού φαίνονται τα θέματα. β. Εξήγησέ το απλά.
 γ. Πες το με απλά λόγια. δ. Σκέψου απλά και λογικά.
3. Στη φράση **πίσω από το παλιό σπίτι** υπάρχει και επιθετικός και τοπικός προσδιορισμός.
 α. Σωστό β. Λάθος

4. Πόσοι τοπικοί προσδιορισμοί υπάρχουν στην πρόταση *Γυρίζει εδώ κι εκεί, ψάχνοντας παντού για το σκυλάκι;*
 α. κανέναν β. έναν γ. δύο δ. τρεις ε. τέσσερις
5. Στην πρόταση *Τρώτε καθημερινά φρούτα και λαχανικά* η λέξη *καθημερινά* είναι επιθετικός προσδιορισμός.
 α. Σωστό β. Λάθος
6. Στην πρόταση *Οι Έλληνες φαντάροι επέστρεψαν αδυνατισμένοι και αξύριστοι* είναι επιθετικός/επιθετικοί προσδιορισμός/προσδιορισμοί η λέξη/οι λέξεις...
 α. Έλληνες β. αδυνατισμένοι γ. αξύριστοι
 δ. Έλληνες – αδυνατισμένοι ε. Έλληνες – αξύριστοι
 στ. αδυνατισμένοι – αξύριστοι
7. Στην πρόταση *Στο παρελθόν είχα ταξιδέψει στην Κρήτη* είναι τοπικός/τοπικοί προσδιορισμός/προσδιορισμοί η φράση/οι φράσεις...
 α. στο παρελθόν β. στο παρελθόν – στην Κρήτη γ. στην Κρήτη
8. Στην πρόταση *Ήταν περήφανος για το εξαιρετικά όμορφο και δυνατό ζώο* είναι επιθετικός/επιθετικοί προσδιορισμός/προσδιορισμοί η λέξη/οι λέξεις...
 α. περήφανος β. όμορφο γ. εξαιρετικά
 δ. δυνατό ε. περήφανος – εξαιρετικά
 στ. περήφανος – όμορφο ζ. όμορφο – δυνατό
 η. εξαιρετικά – όμορφο
9. Ποια από τις παρακάτω εμπρόθετες φράσεις λειτουργεί ως τοπικός προσδιορισμός;
 α. στη συνέχεια β. για καβγά γ. από νωρίς
 δ. ως την άκρη ε. μετά χαράς
10. Στην πρόταση *Οι θρησκευτικές εντάσεις είναι περιορισμένες* υπάρχει ένας επιθετικός προσδιορισμός.
 α. Σωστό β. Λάθος

Οι απαντήσεις βρίσκονται στο τέλος του βιβλίου.

Η ορθογραφία του μαθήματος

Η ορθογραφία στις καταλήξεις των επιθέτων

- Οι πιο συνηθισμένες καταλήξεις των επιθέτων είναι οι εξής:

✓ -αίος· π.χ. αρχαίος, γενναίος κ.ά.	✓ -ινος· π.χ. γυάλινος, πέτρινος κ.ά.
✓ -ειος· π.χ. βόρειος, αστείος κ.ά.	✓ -ιος· π.χ. νότιος, άγιος, τίμιος κ.ά.
✓ -ηλός· π.χ. σιωπηλός, χαμηλός κ.ά.	✓ -ίσιμος· π.χ. νησισίμος, υπολογίσιμος κ.ά.
✓ -ηρός· π.χ. ζωηρός, τολμηρός κ.ά.	✓ -ίσιος· π.χ. βουνίσιος, κατσικίσιος κ.ά.
✓ -ήσιμος· π.χ. αμφισβητήσιμος κ.ά.	✓ -λέος· π.χ. ρωμαλέος, πειναλέος κ.ά.
✓ -ητός· π.χ. αγαπητός, τηγανητός κ.ά.	✓ -τέος· π.χ. προσθετός, φορολογητέος κ.ά.
✓ -ικός· π.χ. σπιτικός, πατρικός κ.ά.	✓ -τός· π.χ. ορατός, θνητός, λυτός κ.ά.
✓ -ιμος· π.χ. νόμιμος, φρόνιμος κ.ά.	✓ -ωπός· π.χ. κοκκινωπός, αγριωπός κ.ά.
✓ -ινός· π.χ. βορινός, κοντινός κ.ά.	✓ -ωτός· π.χ. μεταξωτός, φουντωτός κ.ά.

Ελέγχω τις γνώσεις μου στην ορθογραφία

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

1. Αφού δε μαγείρεψε τίποτα, στο τέλος μέيناμε...

- α. νυστηκοί β. νιστηκοί γ. νηστηκοί δ. νηστηκοί

2. Λόγω της 25ης Μαρτίου η αυριανή γιορτή θα έχει χαρακτήρα καθαρά...

- α. επετιακό β. επαιτιακό γ. επετοιακό
δ. επετηακό ε. επετειακό στ. επαιτειακό

3. Εκτός από εργατικός, ο Παντελής είναι και...

- α. τελειωμανής β. τελειομανής γ. τελιομανής δ. τελοιομανής

4. Με απογοήτευσε ο Λευτέρης· η συμπεριφορά του ήταν τελείως...

- α. ανόρειμη β. ανώρυμη γ. ανόρημη δ. ανώριμη ε. ανώρημη

5. Τελικά η βόλτα μας στο δάσος ήταν...

- α. περιπετειώδης β. περιπετειοδης
γ. περιπετηώδης δ. περιπετιώδης

6. Την ώρα της εισβολής του στρατού η πόλη βρέθηκε...
- α. ανωχείρωτη β. ανοχύροτη γ. ανωχύρωτη
δ. ανοχίρωτη ε. ανωχήροτη στ. ανοχύρωτη ζ. ανωχύροτη
7. Ο Θανάσης φροντίζει για όλα εκ των προτέρων· είναι τρομερά...
- α. προνοοτικός β. προνοετικός γ. προνοπτικός δ. προννοπτικός
8. Είναι φυσικό να έχει προβλήματα, αφού όλα όσα τρώει είναι...
- α. ανθηγεινά β. ανθιγυνά γ. ανθειγινά δ. ανθιγεινά
ε. ανθυγινά στ. ανθιγεινά ζ. ανθυγεινά η. ανθηγεινά
9. Δεν το κατάλαβα το κείμενο, γιατί ήταν γραμμένο με όρους...
- α. επειστημονικούς β. επιστημονικούς γ. επυσειμονικούς
δ. επιστημονικούς ε. επησιμονικούς
10. Την Κυριακή θα επισκεφτούμε με το σχολείο μια έκθεση...
- α. γλειπτικής β. γλυπτικής γ. γλνπτικής
δ. γλειπτικής ε. γλιπτικής
11. Η δήλωση που έκανε ο δικηγόρος βγαίνοντας από το δικαστήριο ήταν...
- α. διευκρεινιστική β. διευκρνιστική γ. διευκρινηστική
δ. διευκρυνιστική ε. διευκρινιστική στ. διευκρνηστική
12. Ο τελευταίος έλεγχος εμφανίζει την εταιρεία μας...
- α. ελλειμματική β. λειμματική γ. ελλημματική δ. ελλειματική
13. Μιας και έχει πολύ καλό καιρό, προτείνω η συγκέντρωση να είναι...
- α. υπαίθρεια β. υπαίθροια γ. υπαίθρια
δ. υπαίθρυα ε. υπαίθρνα
14. Μπροστά σ' αυτό το ανθρώπινο δράμα κανένας δεν έμεινε...
- α. ασιγκίνητος β. ασυγκίνειτος γ. ασηγκύνητος
δ. ασυγκίνητος ε. ασηγκίνητος στ. ασυγκίνητος
15. Το πάρτι που οργανώνει η Κλειώ θα είναι...
- α. αποχαιρετηστήριο β. αποχαιρετιστήριο
γ. αποχαιρετυστήριο δ. αποχαιρετιστήριο

Το λεξιλόγιο του μαθήματος

Λέξεις	Σημασία	Συνώνυμα	Αντίθετα
παλιός	αυτός που υπάρχει από πολύ καιρό, φθαρμένος	αρχαίος, πολυκαιρισμένος, μεταχειρισμένος	καινούριος, νέος, σύγχρονος, σημερινός
τέχνη	ικανότητα στο να κάνει ή να κατασκευάζει κανείς κάτι σωστά, επιδεξιότητα, δημιουργία έργων με αισθητική αξία	επιτηδειότητα, επιτήδευμα, μαστοριά, καπατσοσύνη, καλλιτεχνία	αδεξιότητα, ανικανότητα, κακοτεχνία
χτίζω	κατασκευάζω ένα οικοδόμημα, φράζω με τοίχο, ιδρύω πόλη, δημιουργώ κάτι από το μηδέν	ανεγείρω, θεμελιώνω	γκρεμίζω, κατεδαφίζω

Ελέγχω τις γνώσεις μου στα συνώνυμα – αντίθετα

✓ Να κυκλώσεις το σωστό.

- Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **αμφιβολία**;
α. ανασφάλεια β. αναποφασιστικότητα γ. αβεβαιότητα δ. αναβολή
- Αντίθετη της λέξης **ερασιτεχνικός** είναι η λέξη...
α. έντεχνος β. δουλεμένος γ. επεξεργασμένος δ. επαγγελματικός
- Συνώνυμη της λέξης **μοντέρνος** είναι η λέξη...
α. νεοκλασικός β. σύγχρονος γ. πρωτότυπος δ. εξεζητημένος
- Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **ακατέργαστος**. Ποια είναι αυτή;
α. σκαλισμένος β. στολισμένος γ. φτιαχτός
δ. δουλευταράς ε. δουλεμένος στ. παιδεμένος
- Οι λέξεις **μανιώδης** και **μανιακός** είναι συνώνυμες.
α. Σωστό β. Λάθος
- Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **θαμπός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

- α. θολός β. αμυδρός γ. θαμπωμένος δ. αχνός
ε. ξεθωριασμένος στ. δυσδιάκριτος ζ. σκούρος η. θολωμένος

7. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **γυμνός**;

- α. φορεμένος β. καλυπτόμενος γ. ντυμένος δ. σκεπασμένος

8. Μόνο μία από τις παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμη της λέξης **κουραστικός**. Ποια είναι αυτή;

- α. κατάκοπος β. εξαντλημένος γ. κουρασμένος δ. πειρακτικός
ε. έντονος στ. κοπιαστικός ζ. στενόχωρος

9. Αντίθετη της λέξης **πλατύς** είναι η λέξη...

- α. κοντός β. στενός γ. μικρός δ. χαμηλός ε. απλωτός

10. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ατόφιος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

- α. γνήσιος β. καθαρός γ. ανόθευτος δ. ακέραιος
ε. αναλλοίωτος στ. ολόκληρος ζ. αμιγής η. έντιμος

11. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι αντίθετες της λέξης **χυπητός**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

- α. αχνός β. απαλός γ. διακριτικός
δ. μελανός ε. άτονος στ. αμυδρός

12. Οι λέξεις **επιβλητικός** και **μεγαλοπρεπής** είναι συνώνυμες.

- α. Σωστό β. Λάθος

13. Όλες οι παρακάτω λέξεις είναι συνώνυμες της λέξης **ακατανόητος**, εκτός από μία. Ποια είναι αυτή;

- α. ακαταλαβίστικος β. ακατάληπτος γ. ασαφής
δ. αδιανόητος ε. ανόητος στ. ανεξήγητος ζ. παράδοξος

14. Ποια από τις παρακάτω λέξεις είναι αντίθετη της λέξης **φτηνός**;

- α. οικονομικός β. ασύμφορος γ. ακριβός
δ. σπάταλος ε. πολυέξοδος